

قانون معرفة الحجة وفقراته الثلاث:

قانون معرفت حجت و ارکان سه‌گانه آن

القانون الذي يوافق العقل والحكمة هو تماماً الفقرات الثلاث نفسها التي سقناها على أنها حتمية لإثبات تنصيب خليفة لله في أرضه، وأنها لابد أن تصدر من الحكيم والرحيم المطلق سبحانه، وهي تنصيب خليفة، وكونه أعلم، وأمر المكلفين بطاعته. ولكن هنا سنعرضها في مرحلة أخرى؛ وهي مرحلة العلاقة بين الخليفة والمكلفين، وكونها هي دليل الخليفة الذي يحتج به على المكلفين¹.

قانونی که موافق عقل و حکمت باشد، تماماً همان ارکان سه‌گانه‌ای است که قبلاً بیان کردیم، که برای اثبات تنصيب خليفه خدا در زمين حتمی و قطعی است و باید از حکيم و رحيم مطلق صادر شود و آن سه رکن عبارتند از: تنصيب خليفه، اعلم بودن او، و امر مکلفان به اطاعت از او؛ اما در این جا این سه فقره را در مرحله دیگری بیان می‌کنیم که آن، مرحله رابطه خليفه با مکلفين است و این که چگونه این سه رکن، دليل خليفه در مقام احتجاج و استدلال بر مکلفين خواهد بود.²

¹ لو تصوّرت الأمر بهذه الصورة: المستخلف ومن ثم الخليفة ومن ثم المكلفين مرتبين على التوالي، فسيكون كلامنا السابق في إثبات حتمية الاستخلاف هو في ما بين المستخلف والخليفة، أما كلامنا هنا فهو فيما بين الخليفة والمكلفين.

² اگر مسئله را به این شکل تصور کنی: مستخلف (خدا) و سپس خليفه (حجت خدا) و سپس مكلفين (بندگان خدا) به ترتيب پشت سر هم قرار دارند، پس سخن گذشته ما در اثبات حتمی بودن استخلاف مربوط به رابطه مستخلف (خدا) با خليفه خدا بود. اما كلام ما در این جا مربوط به رابطه بين خليفه و مكلفين است.